

גמרא סדורה

מסכת שבת

פרק י' - "המציניע"

מהדורה זו מוקדשת לילדי ונוער עתניאל הנפלאים
שנוסף ללימודיהם ועיסוקיהם באים כל לילה ללמוד את הדף היומי
"מפי עוללים ויונקים יסדת עוז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם" (תהלים ח, א)

לימוד פרק זה מוקדש לעילוי נשמת סבי מורי
החבר משה מנפרד בן החבר פנחס הלברשטט ז"ל

המהדורה המעניקה חווית הצלחה
ומאהיבה את הגמרא על לומדיה

יוצא לאור על ידי עמותת "וכל בניך לימודי ה"

י"ג סיון תש"פ

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמיין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

תודה רבה לכל הלומדים שהעירו הערות והארות,
בזכותם מהדורה זו טובה יותר.
ובייחוד לרב נתנאל אריאל שהגיה, העיר והאיר הארות רבות בכשרון רב,
את כל מסכת שבת, אני מודה לו ולכולם

©

כל הזכויות שמורות

על הניקוד, הפיסוק החלוקה לסוגיות, פסקאות, עיצוב ועימוד,
שמורות לעמותת "וכל בניין לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

מסכת שבת פרק י' - "המצניע"

1. צ, ב - צא, א

רפ"י

מתני'

המצניע בכל שהוא. דהא אחשביה:
אלא כשיעורו. בכל אחד שיעור המפורש לו בזרעונין חמשה זרע קישואין או דילועין או פול המצרי שנים ובשאר דברים כגון יין או אוכלין או גמי כשיעור המפורש בכלל גדול ובהמוציא:
חזר והכניסו. זה שהצניע פחות מכשיעור והוציאו אם חזר ונמלך שלא לזרעו והכניסו:
אינו חייב. בהכנסה זו אלא אם כן יש בו שיעור שלם דכיון דנמלך עליו שלא לזרעו ביטל מחשבתו והרי הוא ככל אדם:

גמ'

ליתני המוציא זרע בכל שהוא חייב. ואף על גב דלא אצנעיה מעיקרא להכי דהא דבעין שיעורא היינו טעמא כדאמרן שאין אדם טורח להוציא נימא אחת לזריעה הלכך מוציא סתם פטור עד שיהא בו שיעור אבל זה שהוציא נימא אחת לזריעה בהדיא גלי דעתיה דטרח ואחשביה:
אמר אביי. ודאי מוציא לזריעה חייב ואף על גב דלא אצנעיה מעיקרא ומתניתין דבעי מצניע במוציא סתם קאמר כגון לטלטלו מבית לבית דאינו חייב אלא משום דאחשביה בהצנעתו ואם תאמר כבר שנו בכלל גדול (עה:): כל שאינו כשר להצניע אינו חייב אלא מצניע הא מצניע חייב הכא במאי עסקינן דאיצטריך למתנייה כגון שהצניעו האי מצניע לזרע או לדוגמא ושכח למה מצניעו והשתא מפיק ליה סתמא לטלטלו מבית לבית:
מהו דתימא. כיון דשכח בשעת הוצאה שלא היה זכור בהצנעתו:
בטלה לו מחשבתו. ואין כאן לא חשיבות מחשבת הצנעה ולא מחשבת הוצאה:
קמ"ל. דכל העושה סתם על דעת הראשונה עושה ובחשיבותיה קמא קאי:

משנה

המצניע: לזרע, ולדוגמא, ולרפואה, והוציאו בשבת - חייב בכל שהוא.

וכל אדם - אין חייב עליו אלא כשיעורו.

חזר והכניסו - אינו חייב אלא כשיעורו.

גמרא

למה ליה למיתני: "המצניע"?
 ליתני: 'המוציא לזרע ולדוגמא ולרפואה - חייב בכל שהוא'!

אמר אביי:

הכא במאי עסקינן:
 כגון שהצניעו, ושכח למה הצניעו, והשתא קא מפיק ליה סתמא.
צא, א מהו דתימא: בטולי בטלה מחשבתו,
 קא משמע לן:
 כל העושה - על דעת ראשונה הוא עושה.

רַש"י

כל שהוא תנן. וסתם משנה רבי מאיר:
לאפוקי מגרוגרת. דשאר אוכלין:
אלא מעתה. דמתניי בדעתיה תלין כדקאמרת משום דעל דעת ראשונה מחשבת ליה שיעורא:
חישב להוציא כל ביתו. בהוצאה אחת דלא אחשבה אלא אם כן הוציא כולה כאחד:
הכי נמי. דכי אפקא פורתא פורתא לא מיחייב:
בטלה דעתיה. ושיעורא דחשיב לאינשי חשיב:

2. צ, ב - צא, א

אמר רב יהודה אמר שמואל:
 מחייב היה רבי מאיר אף במוציא חטה אחת לזריעה.

פשיטא!
"כל שהוא" תנן!

מהו דתימא: **"כל שהוא"** לאפוקי מגרוגרת, ולעולם עד דאיכא פזית, קא משמע לן.

מתקיף לה רב יצחק ברביה דרב יהודה:
 אלא מעתה: חישב להוציא כל ביתו - הכי נמי דלא מיחייב עד דמפיק לכוליה!?

התם - בטלה דעתו אצל כל אדם.

רס"י

וכל אדם אין חייבין אלא
כשיעורו. ואע"פ שהוכשר לזה
והצניעו:

3. צא, א

"וכל אדם - אין חייבין עליו, אלא כשיעורו".

מתניתין דלא פריבי שמעון בן אלעזר.
דתנא:

"כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר:

כל שאינו כשר להצניע, ואין מצניעין במוהו, והוכשר לזה והצניעו,
ובא אחר והוציא - נתחייב זה במחשבתו של זה".

4. צא, א

כ"י

כגורגרת. איכא שיעורא לאכילה ולהוצאה וכ"ש לזריעה דשיעורא בכל שהוא: **ותפחה.** ועמדה על גורגרת קודם הנחה: **ונמלך עליה לאוכלה.** והניחה מהו: **את"ל.** בההיא אע"ג דעקירה והנחה לאו בחדא מחשבה הואי מיחייב: **התם הוא דזיל הכא כו'.** בשעת מחשבה ראשונה היה בו כשיעור למחשבתו ושיעור למחשבה שניה הלכך מצטרפי עקירה והנחה: **אבל הכא בעידנא דאפקה לא הוה בה שיעור.** למחשבה שניה של הנחה ולא מצטרפי הנחה לעקירה: **כיון דאילו אשתיק.** בהך שניה אית בה שיעור לזריעה ומיחייב: **השתא נמי מיחייב.** הואיל ויש שיעור למחשבה אחרונה ובשיעור זה איכא שיעורא למחשבה ראשונה ויותר: **לא מיחייב.** דהא בשעת הנחה ליכא שיעור למחשבה קמייתא: **בתר השתא.** בתר מחשבה דהשתא אזלינן לענין הנחה: **יש דיחוי.** מה שחסרה בינתים אילו אנחה בההיא שעתא לא מיחייב מי אמרינן תורת דיחוי דנחמה לו מחיוב חטאת ובטלה לה עקירה וכי הדר תפחה והניחה הוי הנחה בלא עקירה:

אמר רבא אמר רב נחמן:

הוציא כגורגרת לאכילה, ונמלך עליה לזריעה, אי נמי, לזריעה, ונמלך עליה לאכילה - חייב.

פשיטא!

זיל הכא איכא שיעורא,

וזיל הכא איכא שיעורא!

מהו דתימא:

בעינו: "עקירה והנחה בחדא מחשבה",

והא ליכא,

קא משמע לן.

בעי רבא:

הוציא חצי גורגרת לזריעה, ותפחה, ונמלך עליה לאכילה - מהו?

אם תמצוי לומר:

התם הוא דמיחייב - זיל הכא איכא שיעורא, וזיל הכא איכא שיעורא,

הכא - כיון דבעידנא דאפקה, לא הוה ביה שיעור אכילה, לא מיחייב,

או דילמא:

כיון דאילו אישתיק ולא חשיב עליה, מיחייב אמחשבה דזריעה, השתא נמי מיחייב?

ואם תמצוי לומר:

"כיון דאילו אישתיק ולא חשיב עליה - מיחייב אמחשבה דזריעה, השתא נמי מיחייב".

הוציא כגורגרת לאכילה, וצמקה, ונמלך עליה לזריעה - מהו?

הכא ודאי כי אישתיק - אמחשבה קמייתא לא מיחייב,

או דילמא:

בתר השתא אזלינן, ומיחייב?

ואם תמצוי לומר:

"בתר השתא אזלינן, ומיחייב".

הוציא כגורגרת לאכילה, וצמקה, וחזרה ותפחה - מהו?

יש דיחוי לענין שבת,

או אין דיחוי לענין שבת?

תיקו.

5. צא, א-ב

רפ"י

אי לענין טומאה. דמיבעיא לך אם נטמא לטמא טומאת אוכלין או לאו כביצה בעינין: והאי משלימו. שנחה אצלו והשלימו וע"י הנחה זו נטמאו: מאי. מדחשיב הך זריקה לענין טומאה חשיב נמי לענין שבת כאלו הוא כגרוגרת ומיחייב או לא: שיעורן כגרוגרת. אם הוציאן לרה"ר בשבת: ואמאי לימא. בכזית מיחייב דהא חשיבה הוצאה לענין איפסולי ביוצא דאי אכליה הוא עובר בלאו דכל שבקודש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו ואכילה בכזית: חוץ לחומת עזרה. להיקף החיל שלפני עזרת נשים או לעזרת נשים שהיא בחיל: בהדי הדדי אתיין. דעד דאתנח ונצטרף עם השאר (לא קבל טומאתו מן האויר דהא) לא הוי ביה שיעור:

בעא מיניה רבא מרב נחמן: זרק כזית תרומה לבית טמא - מהו?

למאי?

אי לענין שבת - כגרוגרת בעינין!
אי לענין טומאה - כביצה אוכלין בעינין!

לעולם לענין שבת, וכגון דאיכא פחות מפביצה אוכלין, והאי משלימו לביצה.

מאי?

מדמצטרף לענין טומאה - מיחייב נמי לענין שבת, או דילמא:

כל לענין שבת - כגרוגרת בעינין?

אמר ליה:

תניתנה:

"אבא שאול אומר:

שתי הלחם ולחם הפנים - שיעורן כגרוגרת."

ואמאי?

צא, ב, לימא: מדלענין ^'יוצא' - בכזית,

לענין שבת נמי - בכזית!

הכי השתא!?

התם - מדאפקיה חוץ לחומת העזרה איפסיל ליה ב'יוצא', אשבת לא מיחייב עד דמפיק ליה לרשות הרבים, הכא - שבת וטומאה בהדי הדדי קאתיין.

6. צא, ב

רש"י

פשיטא. כיון דלא זרעיה בטליה ממחשבה קמייתא והוה ליה ככל אדם:
אמר אביי. מתניתין בשלא נמלך עליו בפירוש אלא שזרקו לאוצר עם פירותיו וזהו ביטול מחשבה מדלא אצנעיה לחודיה ולמיתנייה איצטריך כגון שמקומו ניכר שלא נתערב יפה עם השאר והרי הוא ניכר ביניהם:
מ"ד כיון דמקומו ניכר במילתא קמייתא קאי. דהוה ליה כמאן דאצנעיה לחודיה:
 ה"ג קמ"ל מדזרקה לאוצר בטולי בטליה:

"חֲזַר וְהִכְנִיסוּ - אֵינוֹ חַיִּיב אֲלָא בְּשִׁיעוּרוֹ".

פְּשִׁיטָא!

אָמַר אַבְי:

הָכָא בְּמַאי עֲסָקִינָן:

כְּגוֹן שְׁזָרְקוּ לְאוֹצַר, וּמְקוֹמוֹ נִיכָר.

מָהוּ דִּתִּימָא: כִּיּוֹן דְּמְקוֹמוֹ נִיכָר - בְּמִילְתִּיהָ קָמִיתָא קָאִי,

קָא מִשְׁמַע לָן: מִדְּזָרְקִיהָ לְאוֹצַר - בְּטוּלֵי בְּטָלִיָּה.

7. צא, ב

רש"י

מתני'
על האסקופה. בגמרא מוקי לה באסקופה כרמלית:
מלאכתו בבת אחת. עקירה ממקום חיוב והנחה במקום חיוב [והכא] הוה ליה עקירה ממקום חיוב והנחה במקום פטור והדר עקריה ממקום פטור ואנחיה במקום חיוב:
עד שיוציא. כלומר אלא אם כן הוציא בראשונה כל הקופה ובגמי מפרש לה:

גמ'
אי נימא איסקופה רה"ר. כגון גבוהה ט' ורחב ארבעה ורבים מכתפין עליו דחזיא לרבים לכתופי כדאמר בפ"ק (דף ח.).
רשות היחיד. גבוהה י' ורחבה ד' כי חזר והוציאה ליחייב דאיכא עקירה מרה"י והנחה ברה"ר:
אלא אסקופה כרמלית. מגי ועד ט' [ולא ט' בכלל] ואינה מקורה ורחבה ד':
הא לא נח מיחייב. ואע"ג דהעבירו דרך כרמלית ולא אמר מהלך כעומד דמי ואיכא הנחת גופו דהוי כהנחת חפץ:
מחנות. רה"י:
פלטיא. רה"ר:
סטיו. מקום מוקף איצטבאות לישב והוא כרמלית דלא בקעיה ביה רבים להדיא:

משנה

המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה, בין שחזר והוציאן, בין שהוציאן אחר - פטור, מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת.
 קופה שהיא מלאה פירות ונתנה על אסקופה החיצונה, אף על פי שרוב פירות מבחוץ - פטור, עד שיוציא את כל הקופה.

גמרא

האי "אסקופה" - מאי?
 איילימא: אסקופה רשות הרבים - פטור?! הא קא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים!
 אלא: אסקופה רשות היחיד - "בין שחזר והוציאן, בין שהוציאן אחר - פטור" -
 הא קא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים!

אלא: אסקופה כרמלית,
 והא קא משמע לן: טעמא דנח בכרמלית,
 הא לא נח בכרמלית - מיחייב.

מתניתין דלא כבן עזאי.
 דתנאי:
**"המוציא מחנות לפלטיא דרך סטיו - חייב.
 וכן עזאי פוטר."**

רָשָׁי

קִישׁוּאִין וְדִלּוּעִין. שֶׁהֵן אֲרוּכִין וְעֵדִיין יֵשׁ מֵהֶם בְּפָנִים וְכָל מֵה דַאֲגִיד לְגֹוֵאי כָל דְּהוּ לֹאוּ הוּצֵאָה הִיא:

אָבֵל מְלִיאָה חֲרָדֵל. שֶׁהִרִי יֵשׁ מִמֶּנּוּ כּוֹלֵן בְּחוּץ אַעֲיִיפִי שֶׁעַל יָדֵי הַכֹּלִי הוּא נֶאֱגֵד לְצַד פְּנִים חַיִּיב דַּאֲגֵד כְּלִי לֹא שְׁמִיָּה אֲגֵד לּוֹמֵר לֹא יֵצֵא כּוֹלוּ וְעֵדִיין אֲגֵדוּ בִּידוּ בְּפָנִים זֶהוּ לְשׁוֹן הַשִּׁישׁ לְעֵנִין שֶׁבֶת כָּל כִּמְהָ דְלֹא נִפְיֵק לִיהַ כּוֹלִיָּה קִרִי לִיהַ אֲגֵדוּ דַאֲגֵדוּ שִׁיךְ לְגַבֵּי רִשׁוֹת קִמָּא:

בְּד"א. דַּעַד שִׁיּוּצִיא אֶת כָּל הַקּוֹפָה:

בְּמִלִּיאָה קִישׁוּאִין. שֶׁהֵן מִמְלֵאִין בְּאַרְכָן אֶת כָּל רוּחַב הַקּוֹפָה וְכָל כִּמְהָ דְלֹא נִפְק כּוֹלֵה קוֹפָה לֹא נִפְיֵק אִינְהוּ:

ר' יוֹחָנָן מִתְרַץ לְטַעֲמִיָּה. תִּרְתִּי קִתְנִי מִתְנִיתִין לֹא זֹו אִף זֹו דְּסִיפָא [מִוֹכַחָא] דְּקִתְנִי כָּל הַקּוֹפָה וְלֹא קִתְנִי כָּל הַפִּירוֹת וְהַכִּי קִאֲמֵר אִף עַל פִּי שְׁרוּב הַפִּירוֹת מִבְּחוּץ אוֹ אִפִּילוּ כָּל הַפִּירוֹת מִבְּחוּץ נִמִּי פִטוֹר עַד שִׁיּוּצִיא כָּל הַקּוֹפָה:

רוֹכְלִין. מוֹכְרֵי בְשָׁמַיִם:

8. צֵא, ב - צֵב, א

"קוֹפָה שֶׁהִיא מְלִיאָה פִירוֹת וְנִתְנָה עַל אִסְקוּפָה הַחִיצוֹנָה, אִף עַל פִּי שְׁרוּב פִירוֹת מִבְּחוּץ - פִטוֹר, עַד שִׁיּוּצִיא אֶת כָּל הַקּוֹפָה."

אָמַר חֲזַקְיָה:

לֹא שָׁנוּ אֱלָא בְּקוֹפָה מְלִיאָה קִישׁוּאִין וְדִלּוּעִין, אָבֵל מְלִיאָה חֲרָדֵל - חַיִּיב.

אֱלִמָּא קְסָבֵר:

אֲגֵד כְּלִי - לֹא שְׁמִיָּה אֲגֵד.

וְרַבֵּי יוֹחָנָן אָמַר:

אִפִּילוּ מְלִיאָה חֲרָדֵל - פִטוֹר.

אֱלִמָּא קְסָבֵר:

אֲגֵד כְּלִי - שְׁמִיָּה אֲגֵד.

אָמַר רַבֵּי זִירָא:

מִתְנִיתִין דְּלֹא כְּחֲזַקְיָה דִּיקָא, וְדִלֹא כְּרַבֵּי יוֹחָנָן דִּיקָא.

□

"כְּחֲזַקְיָה לֹא דִיקָא" -

דְּקִתְנִי: **"עַד שִׁיּוּצִיא אֶת כָּל הַקּוֹפָה,"**

טַעֲמָא דְּכָל הַקּוֹפָה, הֵא 'כָּל הַפִּירוֹת' - פִטוֹר,

אֱלִמָּא קְסָבֵר:

אֲגֵד כְּלִי - שְׁמִיָּה אֲגֵד.

"כְּרַבֵּי יוֹחָנָן לֹא דִיקָא" -

דְּקִתְנִי: **"אִף עַל פִּי שְׁרוּב פִירוֹת בְּחוּץ,"**

טַעֲמָא דְּרוּב פִירוֹת, הֵא 'כָּל פִירוֹת': אִף עַל גַּב דַּאֲגִידָא קוֹפָה מְגֹוֹאי - חַיִּיב,

אֱלִמָּא קְסָבֵר:

אֲגֵד כְּלִי - לֹא שְׁמִיָּה אֲגֵד.

וְאֱלָא קִשְׁיָא!

חֲזַקְיָה מִתְרַץ לְטַעֲמִיָּה,

וְרַבֵּי יוֹחָנָן מִתְרַץ לְטַעֲמִיָּה.

"חֲזַקְיָה מִתְרַץ לְטַעֲמִיָּה" -

"עַד שִׁיּוּצִיא אֶת כָּל הַקּוֹפָה,"

בְּמֵה דְּבָרִים אֲמוּרִים: בְּקוֹפָה מְלִיאָה קִישׁוּאִין וְדִלּוּעִין,

אָבֵל מְלִיאָה חֲרָדֵל - נַעֲשֵׂה כְּמִי שֶׁהוּצִיא אֶת כָּל הַקּוֹפָה, וְחַיִּיב.

"רַבֵּי יוֹחָנָן מִתְרַץ לְטַעֲמִיָּה" -

"אִף עַל פִּי שְׁרוּב פִירוֹת בְּחוּץ,"

וְלֹא 'רוּב פִירוֹת' בְּלִבָּד,

אֱלָא אִפִּילוּ כָּל פִירוֹת - פִטוֹר, עַד שִׁיּוּצִיא אֶת כָּל הַקּוֹפָה.

מִיִּתְיָבִי:

"הַמּוּצִיא קוֹפָת הָרוֹכְלִין, וְנִתְנָה עַל אִסְקוּפָה הַחִיצוֹנָה,

אִף עַל פִּי שְׁרוּב מִיִּנֵן בְּחוּץ - פִטוֹר,

עַד שִׁיּוּצִיא אֶת כָּל הַקּוֹפָה."

רפ"י

קס"ד בצורי. שהיה בה צרור של בשמים שחוקין דכי אפקה למקצת קופה נפיק בההיא פורתא כמה צרורות כולן וקתני פטור אלמא אגד כלי שמיה אגד:

באורנסי. אגודות שרשין ארוכין או קנה או קילופה של קנמון שהן ארוכין:

הגונב כיס בשבת חייב. בתשלומין ואעי"פ שדון בנפשו שכבר נתחייב בגניבה בשעה שהגביה הכיס בבית הבעלים: **היה מגור ויוצא.** שלא קנאה בהגבהה אלא בהוצאה מבית הבעלים:

פטור. מתשלומין: **שהרי איסור שבת כו'. ובכתובות פריך** אי דאפקיה לרה"ר איסור גניבה ליכא דרשות הרבים לאו מקום קנייה היא ומוקי לה בצדי רה"ר אי נמי שצירוף ידו למטה מגי וקבלה:

קדים ליה איסור גניבה לאיסור שבת. דכיון שהוציאו מקצתו קנה כל המעות שמבחוץ שיכול להוציאו דרך פיו ולענין שבת מפטר דאגדי גבי רשות היחיד על ידי הכלי:

דרך שוליו. וכיון דלא מצי למשקל לא קני בהגבהתו: **הא איכא מקום חלמה.** מקום התפירה שיכול לקרוע ולהוציא. חלמה שולדורא {שולידור"א: **תפר [מלה במלה: ריתוך]**} כמו בהעור והרוטב (חולין ככג.) שאני עור דחלים: **מפקע.** קורע:

בנסכא. שהן חתיכות ארוכות וכל זמן שמקצתן בפנים לא קנה:

ופרכינן וכיון דאיכא שנצין. רצועות שקורין אשטולד"ץ {אישטירלי"ש: **שנצים, שרוכים**}:

מפיק ליה עד פומיה ושקיל. וכיון דמצוי למשקלינהו קני ולענין שבת לא מיחייב עד דמפיק להו לשנצין דעל ידו הוא אגוד לרה"י שהרי לא יצאו: ומברכי עילויה שאין יכול להוציאו בלא שנצין:

קם אביי בשיטתיה כו'. שניהם חזרו בדבריהם והחליפום:

קא סלקא דעתך: בצררי, קשיא לחזקיה!

אמר לך חזקיה: **הכא במאי עסקינן: באורנסי.**

מתיב רב ביבי בר אבוי:

"הגונב כיס בשבת - חייב,

שנבד נתחייב בגניבה קודם שייבא לידי איסור שבת,

היה מגור ויוצא - פטור,

שהרי איסור גניבה ואיסור שבת באין באחד."

ואי סלקא דעתך:

'אגד כלי - שמייה אגד' - קדים ליה איסור גניבה לאיסור שבת!

אי דאפקיה דרך פיו, הכי נמי.

הכא במאי עסקינן: דאפקיה דרך שוליו.

והאיכא מקום חלמה,

צבא, דאי בעי מפקע ליה ושקיל!

בנסכא.

וכיון דאיכא שנצין, מפיק ליה עד פומיה, ושרי ושקיל, ושנצין אגדי מוגאי!

דליכא שנצין.

ואיבעית אימא:

דאית ליה, ומפרכי עילויה.

וכן אמר רבא:

לא שנו אלא בקופה מלאה קישואין ודלועין, אבל מלאה חרדל - חייב.

אלמא קסבר:

אגד כלי - לא שמייה אגד.

אביי אמר:

אפילו מלאה חרדל - פטור.

אלמא קסבר:

אגד כלי - שמייה אגד.

קם אביי בשיטתיה דרבא.

קם רבא בשיטתיה דאביי.

ורמי דאביי אדאביי,

ורמי דרבא אדרבא.

דאיתמר:

המוציא פירות לרשות הרבים:

רש"י

ביד חייב. משיצאו הפירות ואע"פ שגופו ברשות היחיד ולא אמרינן אגד גופו שמייה אגד : **בכלי פטור**. כל זמן שיש מקצת הכלי בביתו : **ביד פטור**. דאגד גופו שמייה אגד דידו בתר גופו גרירא בכלי חייב וקשיא אתרוייהו למה שהחליפו שיטתן : **התם למעלה מג'.** וטעמא משום דלא נח ולא משום אגד גופה : **והכא למטה מג'.** דליכא למיפטרי משום הנחה דכמונח דמי :

אב"י אומר:
ביד - חייב,
בכלי - פטור.
ורבא אומר:
ביד - פטור,
בכלי - חייב!

איפוך.

"ביד - חייב"!?
והתנן:

"פשוט בעל הבית את ידו לחוש ונטל העני מתוכה, או שנתנו לתוכה והכניס - שניהן פטורין!"

התם - למעלה משלשה.
הכא - למטה משלשה.

9. צב, א

רש"י

אשתכח דלמעלה מי קאי. טובא אפילו אין גובהן של לויים אלא ג' אמות כמונו הרי י"ח טפחים וארון אינו תלוי למטה מכתפותיהן אלא ו' טפחים ובי שלישי טפח אשתכח דגבוה י' ויותר:
ולגמר מנשה. שפרש המשכן ונמצא דגובהן של לויים עשר אמות ונילף מלויים נושאי המזבח:
דאמר מר. במסכת נדרים:

משנה

המוציא: בין בימינו,
 בין בשמאלו,
 בתוך חיקו,
 או על כתיפיו - חייב.
 שכן משא בני קהת.
 בלאחר ידו: ברגלו,
 בפיו,
 ובמרפקו,
 באזנו,
 ובשערו,
 ובפונדתו ופיה למשה,
 בין פונדתו לחלוקו,
 ובשפת חלוקו,
 במנעלו,
 בסנדלו - פטור,
 שלא הוציא בדרך המוציאין.

גמרא

אמר רבי אלעזר:
 המוציא משאוי למעלה מעשרה טפחים - חייב,
 שכן משא בני קהת.

ומשא בני קהת - מנלן?

דכתיב: **"על המשכן ועל המזבח סביב"**³⁶⁵ (במדבר ג, כו),
 מקיש מזבח למשכן,
 מה משכן - עשר אמות,
 אף מזבח - עשר אמות.

ומשכן גופיה - מנלן?

דכתיב: **"עשר אמות ארך הקרש"**³⁶⁶ (שמות כו, טו-טז).

וכתיב: **"ויפרש את האהל על המשכן"**³⁶⁷ (שמות מ, יט).

ואמר רב:

משה רבינו פרשו.

מכאן אתה למד: גובהן של לויים - עשר אמות.
 וגמירי דכל טונא דמידלי במוטות - תילתא מלעיל,
 ותרי תילתי מלתחת.

אישתכח דהוה מידלי טובא.

ואיבעית אימא:

מארון.

דאמר מר:

"ארון - תשעה,

³⁶⁵ וקלעי החצר ואת מסך פתח החצר אשר על המשכן ועל המזבח סביב ואת מיתריו לכל עבדתו

³⁶⁶ וטו ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עמידים. טז עשר אמות ארך הקרש ואמה וחצי האמה רחב הקרש האחד

³⁶⁷ ויפרש את האהל על המשכן וישם את מכסה האהל עליו מלמעלה פאשר צוה יהוה את משה

רָשׁ"י

אשתכח דלמעלה מי קאי. טובא
אפילו אין גובהן של לויים אלא ג'
אמות כמונו הרי י"ח טפחים
וארון אינו תלוי למטה
מכתפותיהן אלא ו' טפחים ובי'
שלישי טפח אשתכח דגובה י'
ויותר:

ולגמור מנשה. שפרש המשכן
ונמצא דגובהן של לויים עשר
אמות ונילף מלויים נושאי
המזבח:

דאמר מר. במסכת נדרים:

ובפודת - טפח: הרי נאן עשרה".

וגמירי דכל טונא דמידידי במוטות - תילתא מלעיל,
ותרי תילתי מלרע.

אישתכח דלמעלה מעשרה הנה קאי.

ולגמור ממושה!

דילמא משה שאני.

דאמר מר:

אין השכינה שורה אלא על: חכם,

גבור,

ועשיר,

ובצל קומה.

רש"י

אנשי הוצל. היו נושאים כדי
מים ויין על ראשיהן ואין
אוחזין אותם בידים:

10. צב, א-ב

אמר רב משום רבי חייא:
המוציא משאוי בשבת על ראשו - חייב תטאת,
שכן אנשי הוצל עושין כן.

ואנשי הוצל רובא דעלמא!?

אלא,

אי איתמר, הכי איתמר:

אמר רב משום רבי חייא:

אחד מבני הוצל שהוציא משוי על ראשו בשבת - חייב,
שכן בני עירו עושים כן.

ותיבטל דעתו אצל כל אדם!

אלא,

אי איתמר, הכי איתמר:

המוציא משוי על ראשו - פטור,

צב, ואם תימצא לומר: אנשי הוצל עושין כן - בטלה דעתן אצל כל אדם.

11. צב, ב

רש"י

מתני'
המתכנין להוציא לפניו. כגון שצרך מעות בסדינו כדי שיהיו תלוין לפניו ובא לו לאחריו:
פטור. דלא נתקיימה מחשבתו וה"ל כמתעסק ולא מתכוין:
לאחריו ובא לו לפניו חייב. בגמ' מפרש טעמא:
סינר. כעין מכנסיים קטנים וחוגרת אותו לצניעות ואם תלתה בו שום דבר להוציא ובא לו לצד אחר חייבת:
שכן ראוי להיות חוזר. דרכו להיות חוזר סביבותיה ומתחלתה ידעה שסופו להתהפך:
ר' יהודה אומר אף מקבלי פתקין. של מלך למוסרם לרצים אף הם חייבים בהוצאתן אפילו לא נתקיימה מחשבתן כגון הוציאן על מנת לתתן לרץ זה ונתנו לזה כד לשון רבותי ולבי מגמגם:

גמ'
מי ששנה זו לא שנה זו. ת"ק פטר בתרוייהו ותנא בתרא מחייב בתרוייהו:
ועלתה בידו שמירה פחותה. ואנן סהדי דלא ניחא ליה אבל סיפא כל שכן דניחא ליה:
דיוקא דמתני' קשיא. דיוקא דמצינן למידק ממתני':
לאחריו ובא לו לפניו הוא דחייב. דעלתה בידו שמירה מעולה:
וחכמים פוטרין. שאין דרך הוצאה בכך:

משנה

המתכנין להוציא: לפניו, ובא לו לאחריו - פטור.
לאחריו ובא לו לפניו - חייב.
באמת אמרו: האשה החוגרת בסינר, בין מלפניה ובין מלאחריה - חייבת, שכן ראוי להיות חוזר.
רבי יהודה אומר:
אף מקבלי פתקין.

גמרא

מאי שנא: "לפניו, ובא לו לאחריו" - דפטור, דלא אתעביד מחשבתו, "לאחריו, ובא לו לפניו" - נמי, הא לא אתעביד מחשבתו!

אמר רבי אלעזר:

תברא,

מי ששנה זו - לא שנה זו.

אמר רבא:

ומאי קושיא?

דילמא, "לפניו, ובא לו לאחריו" - היינו טעמא דפטור, דנתפווין לשמירה מעולה, ועלתה בידו שמירה פחותה, "לאחריו, ובא לו לפניו" - היינו טעמא דחייב, דנתפווין לשמירה פחותה, ועלתה בידו שמירה מעולה.

אלא מאי קושיא?

דיוקא דמתניתינן קשיא:

"המתכנין להוציא לפניו, ובא לו לאחריו - פטור",

הא - 'לאחריו, ובא לו לאחריו' - חייב.

אימא סיפא:

"לאחריו, ובא לו לפניו" - הוא דחייב,

הא - 'לאחריו, ובא לו לאחריו' - פטור!

אמר רבי אלעזר:

תברא,

מי ששנה זו - לא שנה זו.

אמר רב אשי:

מאי קושיא?

דילמא, 'לא מיבעיא' קאמר:

לא מיבעיא 'לאחריו, ובא לו לאחריו' - דחייב, דאיתעבידא מחשבתו,

אלא אפילו 'לאחריו, ובא לו לפניו' - איצטריכא ליה,

סלקא דעתך אמינא: הואיל ולא איתעביד מחשבתו - לא ליחייב,

קא משמע לן: דנתפווין לשמירה פחותה, ועלתה בידו שמירה מעולה דחייב.

ו'לאחריו, ובא לו לאחריו' - תנאי היא.

דתניא:

"המוציא מעות בפונדתו, ופיה למעלה - חייב,

פיה למטה -

רבי יהודה מחייב,

וחכמים פוטרין.

אמר להו רבי יהודה:

אי אתם מודים ב'לאחריו, ובא לו לאחריו' שהוא חייב!?

כ"ז

אני אמרתי דבר אחד. אי אתם מודים כו':
והם אמרו דבר א'. אי אתה מודה כו':
מכלל דמחייב רבי יהודה. בתמיהה הא ודאי דברי הכל פטור דלא מפקי אינשי הכי:
לאחריו ובא לו לאחריו דברי הכל חייב. דיש מוציאין כן בשמירה פחותה:
לאחר ידו דברי הכל פטור. דאין מוציאין כן:
מז מדמי לה לאחריו. דשמירה פחותה היא ומז מדמי לה לאחר ידו דלא דמי למוציא לאחריו דהתם משתמרים הן מן הגנבים אבל אלו נופלין מאליהן ואין מוציאין כן:

ואמרו לו: ואי אתה מודה 'בלאחר ידו ורגלו' שהוא פטור? אמר רבי יהודה: אני אמרתי דבר אחד, והן אמרו דבר אחד. אני לא מצאתי תשובה לדבריהם, והן לא מצאו תשובה לדברי. מדקאמר להו: "אי אתם מודין" - לאו מקלל דפטרי רבנן!
 וליטעמיה, דקאמרי ליה: "אי אתה מודה", מקלל דמחייב רבי יהודה?! והתניא: "לאחר ידו ורגלו - דברי הכל פטור!"

אלא:
 לאחריו, וכא לו לאחריו - דברי הכל חייב.
 לאחר ידו ורגלו - דברי הכל פטור.
 כי פליגי, בפונדטו ופיה למטה:
 מז מדמי ליה - לאחריו, וכא לו לאחריו,
 ומז מדמי ליה - לאחר ידו ורגלו.

רש"י

12. צב, ב

"באמת אמרו: האשה החוגרת בסינר, בין מלפניה ובין מלאחריה - חייבת, שכן ראוי להיות חוזר".

תנא:

"כל: 'באמת' - הלכה היא".

"רבי יהודה אומר:

אף מקבלי פתקין".

תנא:

"שכן לבלרי מלכות עושין בן".

שכן לבלרי מלכות עושין בן.
בדעתו למוסרן לזה ואין מוצאו
ודבר המלך נחוץ ומצא אחר
ומוסרו לו:

13. צב, ב - צג, א

רפ"י

משנה

המוציא כפר לרשות הרבים - חייב.

הוציאוהו שנים - פטורין.

לא יכול אחד להוציא, והוציאוהו שנים - חייבין.
ורבי שמעון פוטר.

גמרא

אמר רב יהודה אמר רב,

ואמרי לה אמר אביי,

ואמרי לה במתניתא תנא:

זה יכול וזה יכול: רבי מאיר - מחייב,

ורבי יהודה ורבי שמעון - פוטרין.

זה אינו יכול וזה אינו יכול: רבי יהודה ורבי מאיר - מחייבין,

ורבי שמעון - פוטר.

זה יכול וזה אינו יכול - דברי הפל חייב.

תניא נמי הכי:

"המוציא כפר לרשות הרבים - חייב.

הוציאו שנים:

רבי מאיר - מחייב,

ורבי יהודה אומר:

אם לא יכול אחד להוציא, והוציאו שנים - חייבין,

ואם לאו - פטורין,

ורבי שמעון פוטר."

מנא הני מילי?

דתנו רבנן:

"בעשיתה" ³⁶⁸ (ויקרא ד, כז) - העושה את בולה, ולא העושה את מקצתה.

כיצד?

שנים שהיו אחזין: במלגז ולוגזין,

בכרר ושובטין,

בקולמוס ובותבין,

בקנה והוציאו לרשות הרבים -

יכול יהו חייבין?

תלמוד לומר: "בעשיתה" - העושה את בולה, ולא העושה מקצתה.

צג, א בעיגול של דבילה והוציאו לרשות הרבים,

בקורה והוציאו לרשות הרבים:

רבי יהודה אומר:

אם לא יכול אחד להוציא, והוציאוהו שנים - חייבין,

ואם לאו - פטורין.

רבי שמעון אומר:

אף על פי שלא יכול אחד להוציא, והוציאוהו שנים - פטורין.

לכך נאמר: "בעשיתה" (ויקרא ד, כז) - יחיד שעשאה - חייב,

שנים שעשאה - פטורין."

מתני
הוציאו שנים פטורין. כדילפינן
בעשותה יחיד ולא שנים:
חייבים. וטעמא מפרש בגמרא:

גמ'
זה יכול. להוציאו לבדו וזה יכול
להוציאו לבדו והוציאו שניהם:
ר"מ מחייב. דלא דריש
בעשותה להכי אלא לפטור יחיד
שעשה בהוראת ב"ד כדלקמן:
ור' יהודה פוטר. דלאו אורחיה
בהכי וסתם מתני' ר' יהודה
היא:

זה אינו יכול וזה אינו יכול.
דאורחיהו להוציא בשנים בהא
סבירא ליה לרבי יהודה כרבי
מאיר דחייב ורבי שמעון פוטר
דיליף מקראי כדלקמן:

זה יכול וזה אינו יכול. והוציאו
שניהן דברי הכל חייב ולקמן
מפרש הי מנייהו חייב:

ה"ג הוציאוהו שנים ר' מאיר
מחייב ול"ג פטור:

ר' יהודה אומר אם לא יכול
אחד. כלומר כל אחד ואחד:

ואם לאו. אלא זה יכול וזה יכול
פטור וממילא דבכי האי גוונא
ר' מאיר מחייב:

מלגז. פורקיא {קלשון} בת ג'
שיניים ומהפכין בה תבואה
בגורן והוא מעמר דהוא אב
מלאכה:

ולוגזין. מאספין השבלין:

בכרר ושובטין. דהוא מיסך
כדאמר בפרק כלל גדול (לעיל
דף עה) שובט הרי הוא בכלל
מיסך:

בקנה והוציאוהו כו'. וכל הנך
זה יכול וזה יכול ניהו:

עיגול וקורה גדולים הן ואין
אחד יכול להוציאו:

ואם לאו. שיכול אחד להוציאו:
נפש תחטא. משמע נפש ולא
נפשות:

³⁶⁸ ואם נפש אחת תחטא בשוגגה מעם הארץ בעשיתה אחת ממוצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם

רש"י

חד למעוטי זה עוקר. מרשות הרבים:

וזה מניח. ברשות היחיד דכל כמה דלא כתיב אלא חד מיעוט מסתברא דהאי הוא דממעט דהאי קעביד פלגא והאי פלגא וליכא חד דמסייע בכולהו:

וחד. יתורא למעוטי אף על פי דעבדי כי הדדי דהאי עביד כולה והאי עביד כולה ומיהו זה יכול וזה יכול הוא דממעט דלאו אורחיה למעבדה בתרי:

וחד. יתורא למעוטי תו זה אינו יכול וזה אינו יכול דאף על גב דאורחיהו למיעבד בתרי מעטינהו:

יחיד שעשה בהוראת ב"ד. הורו ב"ד שחלב מותר והלך היחיד ועשה על פיהם דאנוס הוא ורבי שמעון לטעמיה דאמר בהוריות יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב: תרי מיעוטי כתיבי. נפש אחת חד מיעוטא הוא דאורחיה דקרא לאישתעי הכי:

במאי קמפ'לגי?

בהאי קרא: "ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה"³⁶⁹ (ויקרא ד, כז).

רבי שמעון סבר: תלתא מיעוטי כתיבי,

"נפש" - "תחטא",

"אחת" - "תחטא",

"בעשתה" - "תחטא",

חד למעוטי - זה עוקר וזה מניח,

וחד למעוטי - זה יכול וזה יכול.

וחד למעוטי - זה אינו יכול וזה אינו יכול.

ורבי יהודה?

חד למעוטי - זה עוקר וזה מניח.

וחד למעוטי - זה יכול וזה יכול,

וחד למעוטי - יחיד שעשאה בהוראת בית דין.

ורבי שמעון?

יחיד שעשאה בהוראת בית דין - חייב.

ורבי מאיר?

מי כתיב: 'נפש תחטא' 'אחת תחטא' 'בעשתה תחטא'!?

תרי מעוטי כתיבי!

חד למעוטי - זה עוקר וזה מניח,

וחד למעוטי - יחיד שעשאה בהוראת בית דין.

³⁶⁹ ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה אחת ממוצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם

14. צג, א-ב

רש"י

זה שיכול. דאיהו עבדה לכולה: אין בו ממש. מי שאינו אלא מסייע בדבר ואם בא לעשותו לבדו אינו יכול אין בו ממש ולא חשיב מידי ולא מיפטר אידך:

אף אנן נמי תנינא. דמסייע אין בו ממש:

היה. זב יושב על גבי מטה:

וד' טליות. טליתות:

שאינה יכולה לעמוד על ג'. וכיון דזה אינו יכול וזה אינו יכול כל אחד ואחד כולי מעשה עביד וגבי מדרס הזב בעינן שינשא רובו עליו בת"כ:

ור' שמעון מטהר. ר' שמעון לטעמיה דאמר זה אינו יכול וזה אינו יכול נמי אינו אלא כמסייע ופטור (ל"א דבעי שיעור זיבה לזה ושיעור זיבה לזה כלומר רובו של זה מכביד על כל אחד ואחד ואפילו מסייע לא הוי):

מפני שיכולה לעמוד על ג'. הלכך כל אחד ואחד הי"ל רביעי ואינו אלא מסייע וסתמא כר' יהודה דזה יכול וזה יכול קרי מסייע:

דעקרה ליה לגמרי. עוקרת הרגל מן הארץ ואפי' מסייע לא הוי. ופרכינן ואי טעמא משום דעקרה ליה כיון דזימנין דעקרה האי וזימנין עקרה האי ובכל ג' איכא לספוקי שמא הכבידה עליהן ולא עקרתן לטמיניהו מספק כזב המהפך על ה' פונדאות דמטמינן ליה מספק:

פונדאות. כמין חריטין כיסים ארוכים ונותנין בהן מעות ובלעז ברידיש {ברידי"ש: ארנקים הנסגרים בקשרי חוטים} וראויין לשמש שכיבה עם מלאכתן שיושב עליהם והם מלאות מעות ופותח פיהם ונוטל ואין צריך לומר לו עמוד ונעשה מלאכתנו:

לאורכן. כגון שהיה שוכב על מיעיו או פרקדן ואורכו מוטל על אורכן: טמאים. גרסינן במשנה דטהרות דיש לומר בכל אחת מהן שנישא רובו עליו פעמים על זו ופעמים על זו:

לרחבן טהורין. לפי שארכו מוטל על רחבן ואין רובו נישא על אחת מהן:

ישן. לו עליהן לרחבן:

ספק נתהפך. על ארכו ונמצא כולו נשען על אחת מהן:

טמאות. דכל חדא איכא למימר על זו נתהפך אלמא מטמינן מספק והתם נמי אי משום עקירה הוא ניטמיניהו מספיקא אלא לאו טעמא משום דכולהו הוו כל חדא וחדא מסייע ואין בו ממש כן נראה בעיני משנה זו ורבותי גורסינן לאורכן טהורין ופירשו טעמא דלאורכן טהורין משום דאמרי שמא ביניהן שכב ולא עליהם וקשיא לי אייכ לקולא תלינן ואמאי תני סיפא ספק נתהפך טמאים:

הסוס מטמא בידי. אם הזב רוכב עליו וטלית תחת אחת מידיו של סוס טמאה אבל תחת רגליו טהורה שאין משענתו על רגליו והא דתנן לעיל ד' טליות תחת רגלי הבהמה טהורות לא כרבי יוסי:

אמר מר:

"זה יכול, וזה אינו יכול - דברי הכל חייב."

הי מנייהו מ'חייב?

אמר רב חסדא:

זה שיכול.

דאי זה שאינו יכול - מאי קא עביד?

אמר ליה רב המנונא:

דקא מסייע בהדיה!

אמר ליה:

מסייע - אין בו ממש.

אמר רב זביד משמיה דרבא:

אף אנן נמי תנינא:

"היה יושב על גבי המשה, וארבע טליות תחת רגלי המשה - טמאות, מפני שאינה יכולה לעמוד על שלש. ורבי שמעון מטהר."

היה רוכב על גבי בהמה, וארבע טליות תחת רגלי הבהמה - טהורות, מפני שיכולה לעמוד על שלש" (זבים ד, ז).

ואמאי? הא קמסייע בהדי הדדי!

לאו, משום דאמרין: מסייע - אין בו ממש.

אמר רב יהודה מדיסקרְתָא:

לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: מְסִיעַ - יֵשׁ בּוֹ מְמִשׁ,

וְשִׂאנֵי הָכָא דְעִקְרָה לָהּ לְגַמְרֵי.

וכיון דזימנין עקרה הא,

וזימנין עקרה הא,

ליהוי כזב המתהפך!

מי לא תנן:

"זב שהיה מוטל על חמשה ספסליו,

או על חמש פונדאות:

לאורכן - טמאים.

לרחבן - טהורין.

ישן - ספק מתהפך עליהן - טמאין" (זבים ד, ד)!

אלא לאו: משום דאמרין: מסייע - אין בו ממש.

אמר רב פפי משמיה דרבא:

אף אנן נמי תנינא:

"רבי יוסי אומר:

הסוס - מטמא על ידיו.

החמור - על רגליו.

שמשענת הסוס - על ידיו,

וחמור - על רגליו" (זבים ד, ז).

ואמאי? הא קא מסייע בהדי הדדי!

לאו, משום דאמרין: מסייע - אין בו ממש.

צג, ב

כ"י

כהן העומד. על גבי כלי או אבן או שום דבר החוצץ בינו לבין הרצפה ועבד עבודתו פסולה דכתיב ושרת ככל אחיו הלויים העומדים שתהא עמידתו כשאר אחיו ותנא דבי ר' ישמעאל הואיל ורצפה מקודשת וכלי שרת מקודשין כו' בזבחים: שמאל פסולה לעבודה כדאמר בפ"ק דחולין (דף כב.) כל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין:

אמר רב אשי:

אף אנו נמי תנינא:

"דבי אליעזר אומר:

רגלו אחת על הפלי, ורגלו אחת על הרצפה,

רגלו אחת על האבן, ורגלו אחת על הרצפה,

דואין, כל שאילו ינטל הפלי ותינטל האבן יכול לעמוד על רגלו אחת - עבודתו בשירה,

ואם לאו - עבודתו פסולה."

ואמאי? הא קא מסייע בהדי הדדי!

לאו, משום דאמרינן: מסייע - אין בו ממש.

אמר רבינא:

אף אנו נמי תנינא:

"קיבל בימין, ושמאל מסייעתו - עבודתו בשירה."

ואמאי? הא קא מסייע בהדי הדדי!

לאו, משום דאמרינן: מסייע - אין בו ממש.

שמע מינה.

15. צג, ב

רפ"י

שיעור לזה. גרוגרת אם אוכל הוא:
שיעור זיבה. שיכביד רובו עליו וצריך להיות כאן ד' זבים:
נעל אחד בפניו. זו היא צידתו:
נעלו שנים פטורין. ור' יהודה הוא דפטר בשניהם יכולין:
שיעור. צידת צבי לכל אחד ואחד אלא שמע מינה שיעור אחד לכולן ומדר' יהודה נשמע לר' מאיר בשניהן יכולים דבהא לא פליגי:
חייבין לשלם. תשלומי ד' וה':
קנה גרדי. אורחא דמילתא והוא העולה ויורד בשתי:
קנה דעלמא. שאינו עומד אלא להסקה דהוי שיעורו כעצים דאילו האי שיעורו כדי אריגה:

אמר מר:
"זה יכול, וזה יכול - רבי מאיר מחייב."

איבעיא להו:
 בעינן שיעור לזה ושיעור לזה, או דילמא: שיעור אחד לכולם?

רב חסדא ורב המנונא:
 חד אמר: שיעור לזה ושיעור לזה, וחד אמר: שיעור אחד לכולן.

אמר רב פפא משמיה דרבא:
 אף אנו נמי תנינא:
"היה יושב על גבי מטה, וארבע טליות תחת ארבע רגלי המטה - טמאות, מפני שאין יכולה לעמוד על שלש" (זבים ד, ז).
 ואמאי? ליבעי שיעור זיבה לזה, ושיעור זיבה לזה!
 לאו, משום דאמרין: שיעור אחד לכולן.

אמר רב נחמן בר יצחק:
 אף אנו נמי תנינא:
"צבי שנכנס לבית, ונעל אחד בפניו - חייב. נעלו שנים - פטורין. לא יכול אחד לנעול, ונעלו שנים - חייבים" (שבת קו).
 ואמאי? ליבעי שיעור צידה לזה ושיעור צידה לזה!
 לאו, משום דאמרין: שיעור אחד לכולם.

אמר רבינא:
 אף אנו נמי תנינא:
"השותפין שגבנו וטבחו - חייבין".
 ואמאי? ליבעי שיעור טביחה לזה ושיעור טביחה לזה!
 לאו, משום דאמרין: שיעור אחד לכולם.

ואמר רב אשי:
 אף אנו נמי תנינא:
"שנים שהוציאו קנה של גרדי - חייבין".
 ואמאי? ליבעי שיעור הוצאה לזה ושיעור הוצאה לזה!
 לאו, משום דאמרין: שיעור אחד לכולם.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:
 דילמא דאית ביה כדי לבשל ביצה קלה לזה וביצה קלה לזה!

אם כן, לישמעין קנה דעלמא,
 מאי שנא דגרדי?

ודילמא דאית ביה כדי לארוג מפה לזה וכדי לארוג מפה לזה!

אלא, מהא ליכא למשמע מינה.

תני תנא קמיה דרב נחמן:
"שנים שהוציאו קנה של גרדי - פטורין"

וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְחַיֵּיב.

כְּלָפִי לֵיָא!?

אַלְא אֵימָא:

”חַיֵּיבִין,

וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר.”

רַשִׁי

כְּלָפִי לֵיָא. כְּלָפִי הִיכָא נַהפְךְ
דְּבַר זֶה הָא רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא
דְּפִטֵר שְׁנַיִם שְׁהוּצִיאוּהוּ:

16. צג, ב - צד, א

רש"י

מתני'

את החי במטה. וחי לא מיחייב על הוצאתו דהוא מקיל עצמו ונושא עצמו:
וכן כזית מן המת. חייב אם הוציא דהואיל ומטמא הוצאה חשובה היא להציל עצמו מן הטומאה:
ור' שמעון פוטר. אפילו במת שלם דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה וכל מלאכה שאינה צריכה (לגופה) אלא לסלקה מעליו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דברצונו לא באה לו ולא היה צריך לה הלכך לאו מלאכת מחשבת היא לר' שמעון:

גמ'

ופטור על הכלי. שהיא טפילה לאוכל:
ואם היה צריך לכלי. להשתמש בו תשמיש אחר מקום שמוציאו שם:
חייב. על כל אחד ואחד כי היכי דמיחייב ליה תרתני אתרתי הוצאות בהעלם אחד:
ששגג על האוכלין והזיד על הכלי. ומאי חייב דקתני מיתה:
והא אף קתני. משמע שני חיובין שוין:
בפלוגתא דר"י ור"ל. דאיפלוגי בידיעות מחלקות בפי כלל גדול (לעיל דף עא:): איפלוגי נמי רב ששת ורב אשי הכא רב ששת דלא מוקי לה הכי קסבר דאין ידיעות מחלקות ורב אשי סבר: ידיעות מחלקות:

משנה

המוציא אוכלין פחות מנשיעור, בכלי - פטור, אף על הכלי,

שהכלי טפלה לו.

את החי במטה - פטור, אף על המטה,

שהמטה טפלה לו.

את המת במטה - חייב.

וכן כזית מן המת,

וכזית מן הנבלה,

וכעדשה מן השרץ - חייב.

ורבי שמעון פוטר.

גמרא

תנו רבנן:

"המוציא אוכלין נשיעור,

אם בכלי - חייב על האוכלין,

ופטור על הכלי.

ואם היה כלי צריך לו - חייב, אף על הכלי".

שמע מינה:

אוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד - חייב שתים.

אמר רב ששת:

הכא במאי עסקינן:

צד, א כגון: ששגג - על האוכלין,

והזיד - על הכלי.

מתקיף לה רב אשי:

והא "אף על הכלי" קתני!

אלא אמר רב אשי:

כגון ששגג בזה ובזה, ונודע לו, וחרזר ונודע לו.

ובפלוגתא דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש.

17. צד, א

רש"י

דמשרבטי נפשייהו. משמטים כלפי מטה ומכבידין עצמן להשמיט מיד הנושאן :
מתיר בסוס. למוכרו לנכרי מפני שמלאכת הסוס אם היה אדם עושה אותה אין חייב עליה חטאת דלרכיבה עומד והחי נושא את עצמו והא דאסרו למכור בהמה גסה לנכרי משום שאלה ומשום שכירות אסור וסוס אי נמי דמושיל ומוגר לאו אסורא דאורייתא איכא שאין זו מלאכה אצל הסוס וגבי אזהרת שביתת בהמה מלאכה כתיב :

ואמר רבי יוחנן גרסינן :
דבי ויאדן. של צידי עופות שנותנין על הסוס עופות כשהן חין כגון נץ ומינו לצוד שאר עופות ולא משרבטי נפשייהו דלא קשירי והשתא נמי החי נושא את עצמו ומשום הכי א"ר יוחנן בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד :

בכפות. בין עוף בין אדם :
כמאן דכפיתי דמו. שרוכבים מעוטפין בבגדים רחבים וגם הם עצמן מעונגין מהצג על הארץ :

ואמר ר' יוחנן גרסינן :
בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד. והא אמרת מודה ר' נתן בכפות ואי משום דאוקמינן בסוס המיוחד לעופות משום רבן אוקמינן דפליגי עליה ולמימר דאילו באדם שניהם שוין לפטור ואי בכפות מודה רבי נתן היכי מתוקמא דבן בתירא כר' נתן משום דחי נושא את עצמו הא בן בתירא מתיר אפילו למכור לפרסיים דכמאן דכפיתי דמו וכל האומות קרי להו נכרים דסבר דכפות נושא את עצמו :

רמות רוחא. גסות הא דלא מסגו בכרעייה גסות הוא :
פרדשכא. סרדיוט :

"את החי במטה - פטור אף על המטה".

לימא מתניתין - רבי נתן היא, ולא רבנן.

דתניא:

"המוציא בהמה,

חיה,

ועוף לרשות הרבים, בין חיון ובין שחוטין - חייב.

רבי נתן אומר:

על שחוטין - חייב,

ועל חיון - פטור,

שהחי נושא את עצמו".

אמר רבא:

אפילו תימא רבנן,

עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי נתן אלא בבהמה, חיה ועוף דמשרבטי נפשייהו, אבל אדם חי דנושא את עצמו - אפילו רבנן מודו.

אמר ליה רב אדא בר אבהה לרבא:

והא דתנן:

"בן בתירא מתיר בסוס".

ותניא:

"בן בתירא מתיר בסוס,

מפני שהוא עושה בו מלאכה שאין חייבין עליו חטאת".

ואמר רבי יוחנן:

בן בתירא ורבי נתן אמרו דבר אחד,

ואי אמרת דלא פליגי רבנן עליה דרבי נתן אלא בבהמה, חיה ועוף משום דמשרבטי נפשייהו, מאי איריא בן בתירא ורבי נתן? והאמרת אפילו רבנן מודו!

כי אמר רבי יוחנן, בסוס המיוחד לעופות.

ומי איכא סוס המיוחד לעופות!?

אין,

איכא דבי וייאדן.

אמר רבי יוחנן:

ומודה רבי נתן בכפות.

אמר ליה רב אדא בר מתנה לאביי:

והא הני פרכאי דכמאן דכפיתי דמו,

ואמר רבי יוחנן:

בן בתירא ורבי נתן אמרו דבר אחד!

התם - רמות רוחא הוא דנקיט להו.

דההוא פרדשכא דרתח מלכא עילויה, ורהיט תלתא פרסי בכרעיה.

18. צד, א-ב

"את המת במטה - חייב, וכן פזית מן המת ... - חייב, ורבי שמעון פוטר."

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, ואמר רב יוסף אמר רבי שמעון בן לקיש: פוטר היה רבי שמעון אף במוציא את המת לקברו. **צד, ב**

אמר רבא: ומודה רבי שמעון במר לחפור בו, וספר תורה לקרות בו - דחייב.

פשיטא! דאי הא נמי 'מלאכה שאינה צריכה לגופה' היא, אלא 'מלאכה שצריכה לגופה' לרבי שמעון, היכי משפחת לה?

מהו דתימא: עד דאיכא לגופו ולגופה, כגון מר לעשות לו טס ולחפור, ספר תורה להגיה ולקרות בו, קא משמע לן.

ההוא שכבא דהוה בדרוקרא, שרא רב נחמן בר יצחק לאפוקיה לכרמלית, אמר ליה רבי יוחנן אחויה דמר בריה דרבנא לרב נחמן בר יצחק: כמאן? כרבי שמעון?! אימר דפטר רבי שמעון מחיוב חטאת, איסורא דרבנן מיהא איכא!

אמר ליה: האלהים דעיילת ביה את! ואפילו לרבי יהודה שרי³⁷⁰. דמי קאמינא לרשות הרבים?! לכרמלית קאמינא. גדול כבוד הבריות שדוחה את "לא תעשה" שבתורה.

רש"י

אף במוציא את המת לקברו. ולא תימא לא פטר אלא במניחו לחוץ דאין צורך לא לגופו של מוציא ולא לגופה של הוצאה דאפילו הוא צורך המת פטור: **מר לחפור בו**. שהוא צורך המוציא: **מר לעשות לו טס ולחפור**. מרה שנרצף פיו וצריך להושיב עליו כמין טס דק שיהא ראוי לחפור: להגיה ולקרות: **לאפוקיה לכרמלית**. שהיה מוטל בבזיון או בדליקה או בחמה ואי משום טלטול מניח עליו ככר או תינוק: **לא תעשה**. לאו דלא תסור כי הכא:

³⁷⁰ גירסת וילנא: (שרי)

19. צד, ב

רש"י

התולש סימני טומאה. שתי
שערות לבנות שהבהרת מטמאה
בהן :
והכזה את המחיה. מחית בשר
חי והוא סימן טומאה בשאת
והכזה זה לבטלה משום מחיה
ולטהרה :
עובר בלא תעשה. דהשמר בנגע
הצרעת (דברים כד) :
אחד מב'. שלא היו בה אלא
שתי שערות ותלש האחד :
חייב. דשקלא לטומאה שאין
מטמאה בפחות מב' דהכי ילפינן
לה בת"כ שיער שנים וחייב
מלקות :
מאי לאו הא דתני חייב דאפיק
חצי זית מכזית. דשקליה
ובצריה לשיעורא :
והא דתני פטור דאפיק חצי זית
מכזית ומחצה. דאף על גב
דמצמצם לשיעור לאו מילתא
היא ולא אמרינן אהני דאי
שקיל מיניה פורתא תו ליתא
לשיעורא :
ממת גדול. דלא אהני מידי :

["וכן כזית מן המת ... - חייב"]

תנן הָתָם:

"התולש סימני טומאה, והכזה המחיה - עובר ב'לא תעשה'³⁷¹". (נגעים ז, ד).

איתמר:

אחת משתים - חייב.

אחת משלש:

רב נחמן אמר: חייב,

רב ששת אמר: פטור.

"רב נחמן אמר: חייב" - אהני מעשיו, דאי משתקלא חדא אחריתי - אולא לה טומאה.

"רב ששת אמר: פטור" - השתא מיהת הא איתא לטומאה.

אמר רב ששת:

מנא אמינא לה?

דתנן:

"וכן כזית מן המת,

וכזית מן הנבילה - חייב",

הא חצי זית - פטור.

והתנא:

"חצי זית - חייב"!

מאי לאו, הא דתנא "חייב" - דאפיק חצי זית מכזית,

והא דתנן: "פטור" - דאפיק חצי זית מכזית ומחצה.

ורב נחמן?

אידי ואידי - חייב.

והא דתנן: "פטור" - דאפיק חצי זית ממת גדול.

³⁷¹ השמור בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם ה'אלהים פאשר צויתם תשמרו לעשות (דברים כד, ח)

20. צד, ב

רפ"י

מתני'
וכן שער. תולש שער ראשו בידיו:
וכן הגודלת. שעה:
וכן הכוחלת. עיניה:
וכן הפוקסת. יש מרבתי ואמרים מתקנת שעה במסרק או בידיו ויש שמפרשין טחה כמין בצק על פניה וכשנוטלו מאדים הבשר:
רבי אליעזר מחייב. בכולם חטאת וחכמים אוסרין משום שבות וטעמא דרבי אליעזר מפרש בגמרא משום מאי מחייב:

גמ'
מחלוקת ביד. בהא שנוטלן בידו ולא בכלי הוא דפטרי רבנן שאין דרך גזיזה בכך בחול:
מהו דתימא בכלי נמי פטרי רבנן. דאין כאן משום גוזז דלא שייך אלא בצמר בהמה:
מחלוקת לעצמו. בהא הוא דמחייב ר' אליעזר שיכול לאמן ידו לעצמו לתקנו בלא כלי:
אבל לחברו. אין יכול לאמן את ידו ליטול יפה בלי כלי:
פשיטא צפרניו תנן. של עצמו:

משנה

הנוטל צפרניו זו בזו, או בשניו,

וכן שערו,
וכן שפמו,
וכן זקנו,
וכן הגודלת,
וכן הכוחלת,
וכן הפוקסת -
רבי אליעזר מחייב.
וחכמים אוסרין,
משום שבות.

גמרא

אמר רבי אלעזר:
 מחלוקת - ביד,
 אבל בכלי - חייב.

פשיטא, "זו בזו" תנן!

מהו דתימא: רבנן, בכלי נמי פטרי, והא דקתני: "זו בזו" - להודיעך כחו דרבי אליעזר, קא משמע לן.

ואמר רבי אלעזר:
 מחלוקת - לעצמו,
 אבל לחבירו - דברי הכל פטור.

פשיטא, "צפרניו" תנן!

מהו דתימא: רבי אליעזר, לחבירו נמי מחייב, והא דקתני: "צפרניו" - להודיעך כחו דרבנן, קא משמע לן.

21. צד, ב

רפ"י

הנוטל מלא פי הזוג. מלא ראש המספרים:
חייב. בשבת לרבנן בכלי לרי אליעזר אף ביד וזהו שיעורו:
והא תניא. בההיא ברייתא בסיפא ולקרחא שהזחירה תורה לא תשימו קרחה (דברים יד) שתים הוי קרחה מכלל דפי הזוג לאו בי שערות נינהו:
תניא נמי הכי. כרב יהודה דאמר שתים:
רבי אליעזר אומר. באחת הוא חייב ולא בעינן מלא פי הזוג:
אחת חייב. שבאחת הוא מקפיד שלא יהא נראה כזקן:
שמלת אשה. ודרך הנשים להקפיד על כך ולהתנאות:

"וְכֹן שְׁעָרוּ וְכֹן שָׁפְמוּ, וְכֹן זָקְנוּ."

תנא:

"הנוטל מלא פי הזוג - חייב."

וכמה "מלא פי הזוג"?

אמר רב יהודה:

שתים.

והתניא:

ול"קרחא"³⁷² - שתים!

אימא: "וְכֹן לְקַרְחָה - מִשְׁתִּים".

תניא נמי הכי:

"הנוטל מלא פי הזוג בשבת - חייב."

וכמה "מלא פי הזוג"?

שתים.

רבי אליעזר אומר:

אחת.

ומודים חכמים לרבי אליעזר במלקט לבנות מתוך שחורות,

שאפילו אחת - חייב.

ודבר זה - אף בחול אסור,

משום שנאמר: **"לא ילבש גבר שמלת אשה"**³⁷³ (דברים כב, ה).

³⁷² בניים אתם ליהוה אלהיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת (דברים יד, א)

³⁷³ לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה כי תועבת יהוה אלהיך כל עשה אלה

22. צד, ב

רש"י

ציצין. כמין רצועות דקות
 הפורשות מעור האצבע סביב
 הצפורן:
 שפירשו רובן. קרובין לינתק:
 מי איכא מידי כו'. כיון דבכלי
 חייב חטאת ביד איכא שבות
 גזירה אטו כלי:
 כלפי מעלה. לצד הצפורן
 התחילו לפרוש דקא מצערו ליה
 טפי:

תניא:

"רבי שמעון בן אלעזר אומר:**צפורן שפירש רובה, וציצין שפירשו רובן:****ביד - מותר,****בכלי - חייב חטאת."**

מי איכא מידי דבכלי חייב חטאת, וביד מותר לכתחלה!?

הכי קאמר:

פירשו רובן:

ביד - מותר,

בכלי - פטור, אבל אסור.

לא פירשו רובן:

ביד - פטור, אבל אסור,

בכלי - חייב חטאת.

אמר רב יהודה:

הלכה כרבי שמעון בן אלעזר.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

והוא שפירשו כלפי מעלה ומצערות אותו.

23. צד, ב - צה, א

רס"י

משום כותבת. שמוליכה מכחול סביב העין כאדם המוליך קולמוס סביב האות :
טוה. שמתקנת שיערה בין אצבעותיה ופושטתו כשהוא נכרך ולשון השני עושה מאותו בצק כמין חוט :
לעצמה פטורה. שאינה יכולה לבנות יפה ואין דרך בנין אלא אשה לחברתה שרואה ועושה :
וכן. מילתא אחריתי דשבת לאיסורא :
סרק. צבע אדום הוא הבא בקנים שקורין טיפוניין { **אודם** (לפרכוס הפנים) } :

"וכן הגודלת, וכן הבוחלת, וכן הפוקסת: רבי אליעזר מחייב, וחכמים אוסרין, משום שבות."

"גודלת", "בוחלת" ו"פוקסת" - משום מאי מחייבא?

אמר רבי אבין אמר רבי יוסי ברבי חנינא:
"גודלת" - משום אורגת,
"בוחלת" - משום כותבת,
"פוקסת" - משום טוה.

אמרו רבנן קמיה דרבי אבהו:
וכי דרך אריגה בכך?!
וכי דרך כתיבה בכך?!
וכי דרך טוה בכך?!

אלא אמר רבי אבהו:
לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוסי ברבי חנינא:
"בוחלת" - משום צובעת,
"גודלת" ו"פוקסת" - משום בונה.

וכי דרך בנין בכך?

אין,

כדדרש רבי שמעון בן מנסיא:
"ויבן ה' אלהים את הצלע"³⁷⁴ (בראשית ב, כב),
מלמד: שקילעה הקדוש ברוך הוא לחוה והביאה אצל אדם,
שפן בכרבי הים קורין לקלעיתא: 'בניתא'."

תניא:

"רבי שמעון בן אלעזר אומר:
גודלת, בוחלת ופוקסת:
לעצמה - פטורה,
לחברתה - חייבת.
וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר:
אשה לא תעביר סרק על פניה,
מפני שצובעת."

³⁷⁴ ויבן יהוה אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם

24. צה, א

רפ"י

המחבץ. המעמיד החלב בקיבה וליני מחבץ עושה כמין כלי גמי ונותן הקפוי בתוכו ומי החלב שהן נסיובי נוטפין ולועזין אותן אנקידיש { **יונקידייש**: ש: כלי של קנים לייצור גבינה [מצוי רק בדפוס סונצינו, אבל לא בכתסי-היד] }:

המכבד. את הבית:

והמרבץ. במים להרביץ את האבק שלא יעלה:

חייב חטאת. לקמיה מפרש טעמא דהרודה חלות דבש חייב משום תולש (מחבץ חייב משום בורר) ומכבד ומרבץ משום בונה:

אחד זה ואחד זה. אחד שבת ואחד יו"ט:

משום שבות. דילמא כי כניס ליה מתמלאין הגומות שבבית מאליהן והוי בנין:

קטיל קני באגמא. חותך קנים מן האגם הוה לא ידע לפרש משנה:

מפרק. כמו מפרק משאוי שפורק אוכל ממקום שנתכסה בו והוי תולדת דש ואית דאמרי תולדה דקוצר ולא היא דלאו מחובר הוא אלא פקיד ועקיר וקאי בעטיני הדי כתבואה בקשיה ולשון מפרק נמי לא שייך למימר אלא לשון תולש: **בורר**. אוכל מתוך פסולת:

תנו רבנן:

"**החולב והמחבץ והמגבן - בגרורת.**

המכבד, והמרבץ, והרודה חלות דבש:

שגג בשבת - חייב חטאת,

הזיד ביום טוב - לוקה ארבעים,

דברי רבי אליעזר.

וחכמים אומרים:

אחד זה ואחד זה - אינו אלא משום שבות."

רב נחמן בר גוריא איקלע לנהרדעא.

בעו מיניה:

חולב - משום מאי מיחייב?

אמר להו: משום חולב.

מחבץ - משום מאי מיחייב?

אמר להו: משום מחבץ.

מגבן - משום מאי חייב?

אמר להו: משום מגבן.

אמרו ליה: רבך קטיל קני באגמא הוה?!

אתא שאיל בי מדרשא.

אמרו ליה:

חולב - חייב משום מפרק.

מחבץ - חייב משום בורר

מגבן - חייב משום בונה.

25. צה, א

רש"י

זילחא. לרבץ הבית ורצפת אבנים היתה בכל העיר: **מהבלא.** שהיה אבק עולה ומרבה הבל: **לאו אדעתאי.** לא הייתי זכור ורבותי פירשו לא סבירא לי: **אשה חכמה.** אשת תיח או בת ת"ח ששמעה מאביה: **מרבצת ביתה.** רוחצת קיתונות בזוית זו וכוסות בזוית זו: **כרבי שמעון.** דדבר שאין מתכוין מותר והמרבץ אינו מתכוין להדביק עפר בגומא ולהשוות הבית אלא שלא יעלה אבק:

"המכבד, המרבץ, והרודה חלות דבש: שגג בשבת - חייב חטאת, הדיד ביום טוב - לוקה ארבעים, דברי רבי אליעזר."

אמר רבי אלעזר:

מאי טעמא דרבי אליעזר?

דכתיב: **"ויטבל אותה ביערת הדבש"**³⁷⁵ (שמואל א, יד, כז),

וכי מה ענין יער אצל דבש?

אלא לומר לה: מה יער - התולש ממנו בשבת חייב חטאת, אף חלות דבש - הרודה ממנו בשבת חייב חטאת.

אמימר שרא זילחא במחוזא.

אמר: טעמא מאי אמור רבנן?

דילמא אתי לאשוויי גומות,

הכא - ליקא גומות.

רבא תוספאה אשכחיה לרבינא דקא מצטער מהבלא,

ואמרי לה מר קשישא בריה דרבא אשכחיה לרב אשי דקא מצטער מהבלא,

אמר ליה: לא סבר לה מר להא דתניא:

"הרוצה לרבץ את ביתו בשבת,

מביא עריבה מלאה מים ורוחץ פניו בזוית זו, ידיו בזוית זו, ורגליו בזוית זו,

ונמצא הבית מתרבץ מאליו?"

אמר ליה: לאו אדעתאי.

תנא:

"אשה חכמה - מרבצת ביתה בשבת."

והאידינא דסבירא לן כרבי שמעון -

שרי אפילו לכתחלה.

³⁷⁵ וינתן לא שמוע בהשביע אבינו את העם וישלח את קצה המטה אשר בידו ויטבל אותה ביערת הדבש וישב ידו אל פיו ותארנה עיניו

26. צה, א-ב

רש"י

מתני'

התולש מעציץ נקוב חייב. דהוי כמחובר דיונק מן הקרקע ע"י הנקב שמריח לחלוחית הקרקע ואפילו הנקב בדופנו:

אלא להכשיר זרעים. הזרעים בתוכו עציץ נקוב אינו מקבל הכשר לטומאה ושאינו נקוב מקבל הכשר דתלוש הוא והא רבי שמעון קאמר ליה וה"ג ר"ש אומר אין בין נקוב כו' דאילו לרבנן איכא טובא דהא מיחייבי אנקוב משום שבת ופטרי אשאינו נקוב:

לכל מילי. לשבת ולקנות במשיכה ולא בכסף ולפרוזבול שאינו נכתב אלא על הקרקע:

אשר יזרע. כדרך שאדם מוציא לזריעה למעוטי מחובר כל דהו להכי אהני זריעות יתירי דקרא ומיהו שאינו נקוב תלוש גמור הוא:

מה לי אמר רבי שמעון. מי מודה דהא במחובר הוא האי שורש ואי תלשו לי' בשבת מיחייב:

פעם אחרת:

שאם ניקב. העציץ בכדי טהרתו ושאם נטמא נטהר בשבירה זו והיינו כמוציא זית דתנן במסכת כלים (פ"ג מ"א) כלי חרס העשוי לאוכלין שיעורו כזיתים ומודה ר' שמעון בהא דחשיב מחובר כל הזרעים שבתוכו דתו לא הוי כלי:

ניקב בכדי טהרתו מיבעיא. דהוה לן לספוקי ביה בהנך דלאו כנגד הנקב ואת פשטת להו דכולהו מחובר נינהו:

אי אתמר לדרבי זירא. דמודה ר"ש בשום נקב:

הכי הוא דאיתמר. שאם ניקב למטה מרביעית שאינו מחזיק רביעית מן הנקב ולמטה דבציר מהכי לאו כלי הוא:

משנה

התולש מעציץ נקוב - חייב,
ושאינו נקוב - פטור,
ורבי שמעון פוטר בזה ובזה.

גמרא

רמי ליה אב"י לרבא,
ואמר ליה רבי חייה בר רב לרב:
תנן:

"רבי שמעון פוטר בזה ובזה".

אלמא: נקוב לרבי שמעון - כשאינו נקוב משוי ליה.

ורמיהו:

"רבי שמעון אומר:

אין בין נקוב לשאינו נקוב,

אלא להכשיר זרעים בלבד!"

אמר ליה:

לכל מילי - רבי שמעון כתלוש משוי ליה,
ושאינו לענין טומאה, דהתורה ריבתה טהרה אצל זרעים,
שנאמר: "על כל זרע זרע אשר יזרע"³⁷⁶ (ויקרא יא, לו).

בעא מיניה ההוא סבא מרבי זירא:

שורש כנגד נקב - מה אמר רבי שמעון?

אישתיק, ולא אמר ליה ולא מידי.

זימנא חדא אשכחיה דיתיב וקאמר:

ומודה רבי שמעון שאם ניקב בכדי טהרתו.

אמר ליה: השתא 'שורש כנגד נקב' בעאי מינה, ולא אמרת לי ולא מידי,
ניקב בכדי טהרתו - מיבעיא?!

אמר אב"י:

ואי איתמר להא דרבי זירא,

הכי הוא דאיתמר:

ומודה רבי שמעון שאם ניקב למטה מרביעית.

³⁷⁶ וכי יבל מנבלתם על כל זרע זרע אשר יזרע טהור הוא

27. צה, ב - צו, א

כ"ז

חמש מדות גרסי:

כמוציא משקה. נקב דק מאד שמשקה יוצא בו: **טהור מלטמא גיסטרא**. כלומר אם כלי שלם הוא אינו נטוה בכך אבל אם היה שבר כלי והיה ראוי להשתמש בו דמקבל טומאה משנשבר כדתנן הן וקרקותיהן ודופנותיהן יושבין שלא מסומכין כו' באלו טרפות (חולין דף נד:). וניקב שוב כמוציא משקה אינו טמא עוד משום תורת גיסטרא: **גיסטרא**. שבר כלי ולקמיה מפרש טעמא דאין שבר כלי חשוב להצניעו משניקב ולומר הבא גיסטרא אחר וניח תחתיו לקבל טיף הנוסף מזה אבל אם היה כלי שלם וניקב מעט אין מאבדין אותו אלא אומר הבא גיסטרא אחר וניח תחתיו: **ועדיין כלי הוא לקדש בו מי חטאת**. כלומר אם כלי שלם היה וניקב כמוציא משקה עדיין כל תורת כלי עליו ואפי' לקדש בו מי חטאת באפר פרה דבעינן כלי ראוי דכתיב (במדבר יט) מים חיים אל כלי וכ"ש שמקבל טומאה:

ניקב ככונס משקה. שאם מושיבו על המים נכנס בתוכו דהיינו נקב רחב קצת:

טהור מלקדש בו מי חטאת. טהור לאו דוקא אלא כמו טהר יומא (ברכות דף ב.) כלומר בטל לו מתורת כלי לענין מי חטאת:

ועדיין כלי הוא לענין הכשר זרעים. הזרועים בתוכו דכתלושין נינהו ואפילו לרבנן שאין נקב זה ראוי להריח לחלוחית הקרקע:

ניקב כשורש קטן. הוי טפי מבכונס משקה:

טהור מלהכשיר זרעים. לרבנן דהוי עציץ נקוב: **ועדיין כלי הוא לקבל בו זיתים**. שהוא שיעור לטומאה בכל כלי חרס העשוי לאוכלין סתם כל זמן שלא יחדו לרימונים ומקבל עדיין טומאה:

טהור מלקבל בו זיתים. כלומר מלקבל עוד טומאה משום תורת סתם כלי חרס שהרי שיעורן כזיתים ואם היתה עליו טומאה נטהר ממנה:

ועדיין כלי הוא לקבל בו רימונים. שאם יחדו שוב לרימונים מקבל טומאה מכאן ולהבא או אם היה מיוחד לרימונים מתחילה לא נטהר:

טהור מכלום. משום כלי אלא אי"כ מצניעו לגיסטרא יטמא בתורת גיסטרא:

ואם היה מוקף צמיד פתיל. והוא באהל המת אין טומאה נכנסת בו דרך נקב ומצי על כל מה שבתוכו:

עד שיפחת רובו. דכל כלי פתוח כתיב (שם) דרך פתח נכנסת לו טומאה ולא דרך נקביו:

אלא במוקף צמיד פתיל. שאם ניקב כמוצא רימון אינו מציל:

ברברבי. ברובו:

זוטרי. כמוציא רמון בטל ליה מכלי: **שונין**. התנאים שונין ברייתא: **כלי חרס**. דשיעור הראשון האמור בו לבטלו במקצת משום כלי:

ככונס משקה. הוא דמבטל ליה מיהא מתורת מי חטאת ולא אמרו נקב מוציא משקה חשוב נקב לכלים אלא לגיסטרא דהתם ודאי אי נקבה הכי כמוציא משקה משדא שדי ליה:

שאיין אומרים הבא גיסטרא. אחרת לגיסטרא זו להניח תחתיה לקבל הטיפין אבל כלי שלם חסין עליו ומשום נקב פורתא לא שדו ליה ומניחין גיסטרא תחתיו:

פליגי בה. בהכשר זרעים: **וסימן**. דלא תיטעי למימר חד אמר כמוציא זית: **אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכנין כו'**. ברייתא היא (מנחות קי.) והיא לך לסימן שאחד מן האמוראים ריבה לשער בגדול שבשלתן ואחד ממעט לשער בקטן שבשלתן ולא בבינוני כונס משקה ומוציא משקה ליכא למיטעי בהן לענין זרעים:

שיעורו כמוציא זיתים. ליטהר מטומאה: **הרי הוא ככלי גללים**. משניקב כמוציא זית ואפילו יחדום לרמונים והא דתנן כלי בעלי בתים שיעורן כרמונים גבי כלי עץ תנינן לה במסכת כלים (פ"ז מ"א):

אמר רבא:

חמש מדות בכלי חרס:

ניקב כמוציא משקה - טהור מלטמא גיסטרא, ועדיין כלי הוא לקדש בו מי חטאת.

ניקב ככונס משקה - טהור מלקדש בו מי חטאת, ועדיין כלי הוא להכשיר בו זרעים.

ניקב כשורש קטן - טהור מלהכשיר בו זרעים, ועדיין כלי הוא לקבל בו זיתים.

ניקב כמוציא זיתים - טהור מלקבל בו זיתים, ועדיין כלי הוא לקבל בו רימונים.

ניקב כמוציא רימונים - טהור מכלום, ואם הוקף צמיד פתיל - עד שיפחת רובו.

אמר רב אסי:

שמעתי: כלי חרס - שיעורו כמוציא רימון.

אמר ליה רבא:

שמא לא שמעתי אלא במוקף צמיד פתיל.

והא רבא הוא דאמר:

מוקף צמיד פתיל - עד שיפחת רובו!

לא קשיא:

הא - ברברבי,

והא - בזוטרי.

צו, א

אמר רב אסי:

שונין: "כלי חרס שיעורו - בכונס משקה".

ולא אמרו: 'מוציא משקה' אלא לענין גיסטרא בלבד".

מאי טעמא?

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן:

לפי שאין אומרים: "הבא גיסטרא לגיסטרא".

אמר עולא:

פליגי בה תרי אמונאי במערבא,

רבי יוסי ברבי אבין, ורבי יוסי בר זבדא.

חד אמר: כמוציא רמון,

וחד אמר: כשורש קטן.

וסימניך: אחד המרבה ואחד הממעיט.

אמר רב חיננא בר כהנא משמיה דרבי אליעזר:

כלי חרס - שיעורו כמוציא זיתים.

ומר קשישא בריה דרבה מסיים בה משמיה דרבי אליעזר:

והרי הן ככלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה: שאין מקבלין טומאה,

לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים.

ולענין צמיד פתיל - עד שיפחת רובו.

הדרן עלך המצניע